

PHẦN HAI

GỢI Ý, HƯỚNG DẪN TỔ CHỨC DẠY HỌC CÁC DẠNG BÀI/ TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG

Các bài học trong SGK môn Mĩ thuật lớp 6 có thể quy về các dạng chủ yếu sau:

- Dạng bài thuộc Mĩ thuật tạo hình (*Tranh vẽ theo giai điệu âm nhạc; Tranh tĩnh vật màu; Tranh in hoa, lá; Những hình vẽ trong hang động; Nhân vật 3D từ dây thép; Hoạt cảnh ngày hội; Hội xuân quê hương; Ai Cập Cổ đại trong mắt em*).
- Dạng bài thuộc Mĩ thuật ứng dụng (*Thiệp chúc mừng; Thời trang với hình vẽ thời tiến sử; Trang phục trong lễ hội; Hoạ tiết trống đồng; Thảm trang trí với hoạ tiết trống đồng; Sản phẩm từ vật liệu đã qua sử dụng; Mô hình ngôi nhà 3D; Khu nhà tương lai; Các hình thức mĩ thuật*).
- Dạng bài tích hợp với nội dung Lí luận và lịch sử mĩ thuật (*Tranh vẽ theo giai điệu âm nhạc; Tranh tĩnh vật màu; Tranh in hoa, lá; Những hình vẽ trong hang động; Nhân vật 3D từ dây thép; Trang phục trong lễ hội; Hội xuân quê hương; Ai Cập Cổ đại trong mắt em; Hoạ tiết trống đồng*).

1. HƯỚNG DẪN DẠY HỌC DẠNG BÀI VỀ MĨ THUẬT TẠO HÌNH

Đối với HS lớp 6, với việc trải qua cấp Tiểu học, các em đã được học và nắm rõ các yếu tố mĩ thuật cùng một số nguyên lí tạo hình cơ bản trong tạo hình sản phẩm, tác phẩm mĩ thuật. Do vậy, ở cấp học THCS, các em sẽ chủ yếu được củng cố và tiếp cận thêm một số khái niệm, thuật ngữ mĩ thuật và biết cách vận dụng yếu tố, nguyên lí mĩ thuật trong các bài học cụ thể thuộc các dạng bài theo quy định của Chương trình Giáo dục phổ thông năm 2018. Tùy nội dung bài, tùy điều kiện thực tế về vật liệu và năng lực của HS, GV hướng dẫn HS bằng cách quan sát hình ảnh thực tế, quan sát hình ảnh sản phẩm, tác phẩm mĩ thuật; qua trí nhớ hay trí tưởng tượng hoặc qua trải nghiệm thực hành để khám phá nội dung bài học cụ thể để các em ghi nhớ và nắm được các biểu hiện của các yếu tố, nguyên lí mĩ thuật trên sản phẩm và tác phẩm mĩ thuật.

Với dạng bài thuộc Mĩ thuật tạo hình, GV có thể cho HS tiếp cận bài học bằng nhiều cách khác nhau, cụ thể là:

1.1. Bắt đầu bài học bằng tưởng tượng

Ví dụ: Bài *Tranh vẽ theo giai điệu âm nhạc*, HS được trải nghiệm thực hành để khám phá và củng cố về yếu tố *chấm, nét, màu* và *nhịp điệu* của các yếu tố đó tạo nên sự hài hoà trong tranh.

Hoạt động 1: HS được trải nghiệm tạo các *chấm, nét, màu* bằng cách liên tưởng, phối hợp đưa các nét bút, chấm màu theo cảm xúc và tiết tấu, giai điệu của âm nhạc. Qua đó, tưởng tượng và gọi hình ảnh trong tranh để biểu đạt cảm xúc của cá nhân bằng nét, hình màu trong bức tranh trừu tượng.

CHỦ ĐỀ Biểu cảm của sắc màu

Bài 11 **TRANH VẼ THEO GIAI ĐIỆU ÂM NHẠC**

CHUẨN BỊ

- Chỉ là được sự đồng ý của cha mẹ, nét, màu trong tranh.
- Tạo được bức tranh tương ứng từ giai điệu của âm nhạc.
- Cảm nhận được sự tương tác giữa âm nhạc và hội họa.

1 Trải nghiệm vẽ tranh theo nhạc

- Nghe nhạc, vận động theo giai điệu, tiết tấu của bản nhạc và di chuyển bút vòng quanh giấy.
- Chấm màu và di chuyển bút vẽ thay đổi nét, màu theo giai điệu, tiết tấu của bản nhạc.
- Tưởng tượng và chia sẻ:
- + Cảm xúc, khi xem tranh.
- + Màu sắc yêu thích trong tranh.
- + Hình ảnh tưởng tượng được trong mảng màu yêu thích.

2 Cách tạo bức tranh từ mảng màu yêu thích

Quan sát hình và chỉ ra cách vẽ tranh từ mảng màu yêu thích trên bức tranh lớn.

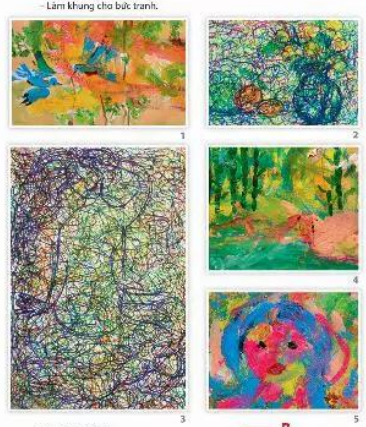

- Sử dụng một khung giấy xác định mảng màu yêu thích làm xác định hình ảnh.
- Cắt mảng màu đã chọn là khổ bức tranh lớn.
- Vẽ thêm chấm, nét, màu để làm rõ hình tượng trong bức tranh.

Vẽ tranh theo nhạc là cách thể hiện cảm xúc, giai điệu, tiết tấu của âm thanh bằng đường nét, màu sắc, nhịp điệu của các chấm, nét, màu.

3 Tạo bức tranh từ mảng màu có sẵn

- Tưởng tượng hình ảnh phù hợp với ý tưởng và chủ đề.
- Thực hiện theo cảm nhận.
- Làm khung cho bức tranh.

4 Trưng bày sản phẩm và chia sẻ

- Nêu cảm nhận và phân tích:
- Đai về em ấn tượng.
- Cảm xúc về chấm, nét, màu trong "bức tranh".
- Hình ảnh em tưởng tượng được từ bài vẽ.
- Cách điều chỉnh để "bức tranh" hoàn thiện hơn.

5 Tìm hiểu tranh trừu tượng của họa sĩ

- Em tưởng tượng thấy hình ảnh gì trong tranh?
- Em có cảm nhận gì về các chấm, nét, màu trong bài vẽ của mình với tranh của họa sĩ?

6 Hình và màu trong tranh trừu tượng là biểu cảm chủ quan của tác giả, là hệ thuộc vào yếu tố khách quan.

Bản vẽ của học sinh:

1. Tươi Anh (HÀ NỘI), Mũi chày dĩa sơn, màu oxacide.
2. Mai Lê (HÀ NỘI), Tẩy rửa hàng quai, màu sáp.
3. Phan Lê Minh (Hà Nội), lông chim cổ màu đỏ.
4. Minh Châu (Hà Nội), Bút lông trong, màu oxacide.
5. Hồ Thanh (HÀ NỘI), Bút lông, màu oxacide.

Lưu ý

Không vẽ thêm quá nhiều chấm, nếu màu để giữ là những chấm sắc, bên dưới của bức tranh.

Hoạt động 2: HS quan sát hình và chỉ ra cách tạo bức tranh từ mảng màu yêu thích với các chấm, nét, màu đã vẽ theo giai điệu âm nhạc để từ đó có ý tưởng tạo được bức tranh bằng đường nét, màu sắc, nhịp điệu của các chấm, nét, màu.

Hoạt động 3: HS sử dụng các chấm, nét, màu để nhấn mạnh và làm rõ thêm hình ảnh tương tượng phù hợp với mảng màu đã chọn nhằm tạo bức tranh theo ý tưởng riêng. Với hoạt động này, GV cần gợi mở nhằm giúp HS hình dung, nhớ lại những hình ảnh theo chủ đề gợi ý hoặc theo ý tưởng tự do của mỗi em để tạo được bức tranh mới mà không làm mất đi cảm xúc ban đầu của các chấm, nét, màu trong bức tranh vẽ theo nhạc.

Hoạt động 4: HS cùng trưng bày sản phẩm và chia sẻ những cảm nhận của bản thân về các loại chấm, nét, màu được sử dụng trong bài vẽ của mình, của bạn; từ đó làm giàu thêm kiến thức về các loại chấm, nét, màu có trong tạo hình sản phẩm.

Hoạt động 5: Với hoạt động này, HS có cơ hội để tìm hiểu cách vẽ tranh trừu tượng của hoạ sĩ. Qua đó, các em được hiểu thêm về nghệ thuật trừu tượng và có thể học tập cách thể hiện cảm xúc của bản thân qua các yếu tố và nguyên lý mĩ thuật. Đây được coi là hoạt động để HS kết nối kiến thức trong bài học với cuộc sống và vận dụng kiến thức cho những hoạt động tiếp theo, tạo cơ hội để các em phát triển năng lực cảm thụ thẩm mĩ.

1.2. Bắt đầu bài học bằng quan sát

Theo quy trình dạy học dạng bài này, GV sẽ tạo cơ hội, hướng dẫn HS quan sát hình ảnh, video clip, vật mẫu hay quan sát thực tế để khám phá kiến thức bài học và áp dụng những kiến thức đó vào bài tập thực hành để hiểu rõ và khắc sâu, ghi nhớ kiến thức.

Ví dụ: Bài *Thiệp chúc mừng*.

Hoạt động 1: HS được tạo cơ hội khám phá nội dung bài học qua hình ảnh do GV chuẩn bị, hình trong SGK hoặc nhớ lại các hình thức của thiệp chúc mừng mà các em thường thấy trong thực tế cuộc sống để nhận biết nội dung, hình thức, các thành phần cấu trúc và ý nghĩa của thiệp chúc mừng.

Hoạt động 2: HS quan sát hình minh hoạ, thảo luận và chỉ ra các bước thực hiện tạo thiệp chúc mừng từ hình có sẵn.

Hoạt động 3: HS được khuyến khích lựa chọn, xác định phần hình, màu từ sản phẩm tranh in của bài trước mà các em muốn thể hiện trong thiết kế thiệp chúc mừng để tạo thiệp theo ý tưởng về nội dung chữ và hình thức trang trí yêu thích.

Hoạt động 4: HS cùng trưng bày sản phẩm để chia sẻ và thảo luận với các bạn, qua đó hình thành năng lực cảm thụ thẩm mĩ và mở rộng, củng cố kiến thức theo yêu cầu của chủ đề/bài học.

Hoạt động 5: HS tìm hiểu, nhận biết về ứng dụng của các loại thiệp trong đời sống; khuyến khích HS chia sẻ về những dự định của các em về cách sử dụng sản phẩm thiệp vừa tạo ra.

1.3. Bắt đầu bài học bằng trải nghiệm qua trí nhớ, kinh nghiệm bản thân

Với dạng bài học này, GV khuyến khích HS nói về những hình ảnh liên quan đến chủ đề bài học. GV có thể tổ chức cho HS thảo luận và diễn tả lại những hình ảnh mà các em ấn tượng có liên quan đến nội dung chủ đề. Sau đó, khuyến khích HS mô phỏng lại bằng ngôn ngữ của Mĩ thuật như chấm, nét, hình, màu, không gian,... Chú ý tạo cơ hội cho HS ứng dụng những yếu tố mĩ thuật để thể hiện cảm xúc của mình với thế giới xung quanh.

Ví dụ: Bài *Hội xuân quê hương*.

Hoạt động 1: HS chia sẻ về những hoạt động dịp lễ hội mà các em yêu thích và ấn tượng, đặc biệt là khuyến khích các em diễn tả lại những hoạt động đó bằng ngôn ngữ và hành động của cơ thể.

Hoạt động 2: HS tìm hiểu cách vẽ tranh thể hiện lại hình ảnh về lễ hội, thảo luận và chỉ ra các bước vẽ tranh để tạo không gian, nhịp điệu và diễn tả được không khí vui tươi, nhộn nhịp của lễ hội trong bức tranh.

Hoạt động 3: HS lựa chọn hoạt động tiêu biểu, ấn tượng và khung cảnh của lễ hội để tạo bức tranh về lễ hội bằng các chất liệu khác nhau tùy vào ý thích và điều kiện thực tế với cảm xúc của bản thân các em.

Hoạt động 4: Cũng như các dạng bài khác, ở hoạt động này, HS cùng trưng bày sản phẩm để chia sẻ và thảo luận, qua đó hình thành năng lực cảm thụ thẩm mỹ và mở rộng, củng cố kiến thức theo yêu cầu của chủ đề/bài học.

Hoạt động 5: HS được tạo cơ hội tìm hiểu về đề tài lễ hội qua tranh dân gian Đông Hồ của Việt Nam, qua đó các em có thể học tập cách thể hiện nét, hình, màu, cách sắp xếp, nhịp điệu trong tranh; đồng thời nhận biết thêm những giá trị văn hoá, nghệ thuật truyền thống của dân tộc.